

УДК 911.3

Дьякова Є.О.

**СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КИТАЙСЬКОЮ НАРОДНОЮ
РЕСПУБЛІКОЮ В СФЕРІ ТУРИЗМУ**

У статті проаналізовано важливість розвитку двостороннього співробітництва в сфері туризму, з огляду на зростаючу роль туристичної діяльності в світі. Проаналізовано сучасний стан та розвиток туризму в Україні та КНР. Визначено ряд заходів, які б сприяли розвитку українсько-китайського співробітництва в сфері туризму.

Ключові слова: туризм, Всесвітня туристична організація.

В статтє проанализирована важность развития двустороннего сотрудничества в сфере туризма, учитывая возрастающую роль туристической

деятельности в мире. Проанализировано современное состояние и развитие туризма в Украине и КНР. Определен ряд мер, которые бы способствовал развитию украинско-китайского сотрудничества в сфере туризма.

Ключевые слова: туризм, Всемирная туристическая организация.

Considering the increasing role of tourism in the world in the article analyzed the importance of the development of bilateral cooperation in the fields of tourism. Discussed the current state and development of tourism in Ukraine and China.

Key words: tourism, World Tourism Organization.

Постановка проблеми. Сьогодні туризм є однією з провідних галузей світового господарства, що динамічно розвивається. Туризм відіграє дуже важливу роль в сучасному суспільстві, виконує низку важливих функцій. Загалом туристичний бізнес сьогодні це не лише джерело прибутку бізнес структур але й держави. Відповідно до прогнозів Всесвітньої туристичної організації (World Tourism Organization – UNWTO) до 2020 р. туристична індустрія продовжить динамічно розвиватись, а кількість міжнародних туристичних відвідувань складатиме 1,6 млрд. одиниць на рік. Крім того Китай буде однією із найбільших країн за показником в'їзного туризму. З огляду на зазначене, а також беручи до уваги зростаючу роль Азійсько-Тихоокеанський регіону, зокрема Китаю в туристичній діяльності, перспективним вважається опрацювання питання активізації співробітництва між Україною та КНР в сфері туризму.

Аналіз останніх досліджень та публікацій: питання розвитку туристичних ресурсів України, туризмознавства, міжнародного туризму, розвитку туристичної діяльності України, Китаю визначено у працях та дослідженнях Любіцевої О.О., Кіптенко В.К., Костюка О. М., Нечай А.А., Гомова Д.В, Чень Ян Ян та інш., але питання розвитку українсько-китайського співробітництва у зазначеній сфері майже не висвітлюються.

Мета статті: здійснити аналіз сучасного стану та перспектив розвитку українсько-китайського співробітництва в сфері туризму.

Виклад основного матеріалу: в останні роки Китайська Народна Республіка, завдяки своєму географічному положенню, великому культурному надбанню, виступає не лише одним з провідних лідерів світу в політичному та економічному сенсі але й стає одним із основних гравців на туристичному ринку, займаючи у 2011 р. третю позицію за кількістю міжнародних відвідувань та четверту за обсягами надходжень. Розвиток туризму в КНР можна поділити на декілька етапів. Початок 50-х років характеризується відкриттям міжнародного бюро мандрівок (1954 р.) з 14 філіалами, у таких містах як Пекін, Шанхай, Гуанчжоу та інш. У 1964 р. створено Державне управління у справах туризму яке на сьогоднішній день є органом державної влади до компетенції якого входять питання пов'язані із плануванням та координуванням розвитком індустрії туризму, підготовкою політики розвитку туризму, створенням та реалізацією стратегії розвитку ринку для вітчизняного туризму, в'їзного та виїзного туризму, розвитком та охороною туристичних ресурсів тощо. Крім того зазначена організація має 18 представництв за кордоном основною метою

діяльності яких є популяризація китайського туризму та залучення іноземних туристів до КНР [13]. 1978 р. – початок проведення реформ, які сприяли збільшенню притоку іноземних туристів, а також залученню іноземної валюти від туристичної діяльності. В зазначений період основними видами та формами туризму були ознайомчі мандрівки, зазвичай туристи розглядали пейзажі та пам'ятки. Деякими авторами відмічається, що середина 80-х рр. являє собою другою хвилею швидкого розвитку туризму в КНР, темпи росту якого значно знизилась до кінця десятиріччя, що було зумовлено низкою факторів, одними з яких є недостатній розвиток інфраструктури [11]. У 80-х рр. в Китаї було створено спеціальні туристичні інститути та факультети у вже існуючих вищих навчальних закладах, професійні класи по спеціальності “туризм” при середніх школах, з середини 80-х почали присвоювати вченні ступені магістра по туризму. Організовувались відповідні курси підвищення кваліфікації [12]. Сьогодні Китай представляє собою одну з найпривабливіших країн світу для міжнародного туризму. За кількістю об'єктів, внесених до Списку світової культурної спадщини ЮНЕСКО, Китай посідає одне з провідних місць в світі (на сьогоднішній день – 41 об'єкт, станом на 2011 р.). Зокрема з 41 об'єкту світової спадщини: 29-культурних, 8 природних та 4 об'єкти змішаного типу. 16 культурних об'єктів визнано шедеврами людського генія та 10 – природними феноменами виключної краси та естетичної важливості. Варто відмітити, що в ході міжнародного дослідницького форуму «Стародавність та туризм», що проходив у 2000 р. в Гонконзі спеціалісти та вченні припустили, що великі темпи розвитку китайської економіки тісно пов'язане з багатою історією та культурною спадщиною країни [4]. Одним із факторів стрімкого розвитку туристичної діяльності необхідно виділити співробітництво Китаю з міжнародними організаціями. Як приклад необхідно відмітити співробітництва з Всесвітньою туристичною організацією, Всесвітнім фондом дикої природи, фондом охорони природи тощо [2]. Починаючи з 2001 р. кількість міжнародних відвідувань до КНР неухильно зростає, окрім 2003, 2008 та 2009 рр. Аналізуючи обсяги міжнародних відвідувань за 10 років необхідно відмітити, що у 2011 р. зазначений показник є рекордним, який склав 57,6 млн. одн. Обсяги надходжень протягом 10 років також мали тенденцію до збільшення, окрім 2003 та 2009 р. У 2011 р. обсяги надходжень склали 48,5 млрд. дол. США.

Таблиця 1.

Динаміка туристичних відвідувань КНР, обсяги надходжень (2011-2011 рр.)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Туристичні відвідування (млн. одн.)	33,2	36,8	33	41,8	46,8	49,6	54,7	53,05	50,88	55,67	57,6
Надходження (млрд. дол. США)	17,8	20,4	17,4	25,7	29,3	33,9	37,2	40,84	39,68	45,81	48,5

(Складено автором за даними UNWTO)

Для України, як і для будь-якої держава світу, розвиток туризму відіграє важливу роль у напряму розвитку господарства і розбудови національної індустрії туризму, що в свою чергу забезпечить поступове входження до світового туристичного процесу. Для розвитку туристичної діяльності та залучення її до частини міжнародного туристичного ринку у України є всі передумови. Україна володіє великим туристичним потенціалом зокрема, на території держави налічується велика кількість пам'яток археології, історії, монументального мистецтва, архітектури і містобудування, працює значна кількість музеїв. У списку об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО в Україні налічується п'ять найменувань: Київський Софійський собор і Києво-Печерська лавра, Ансамбль історичного центру Львова, пункти геодезичної дуги Струве, Резиденція Буковинських та Далматинських митрополитів, Букові ліси Карпат [8]. На території України знаходяться 4 біосферні заповідники таких як:

- Чорноморський біосферний заповідник – розташований на території Херсонської та частково Миколаївської областей України. Площа заповіданих земель — майже 100 тисяч гектарів;
- Карпатський біосферний заповідник – з 1993 р. входить до мережі біосферних резерватів ЮНЕСКО. Загальна площа 53 630 га.;
- Біосферний заповідник «Асканія-Нова» – площа: 33307,6 га;
- Дунайський біосферний заповідник – на території Кілійського району Одеської області.

Також на території України знаходяться понад 40 національних природних парків (Національний природний парк «Галицький», Національний природний парк «Гетьманський», Національний природний парк «Голосіївський», Національний природний парк «Дворічанський», Національний природний парк «Зачарований край» тощо), понад 20 ботанічних садів (Ботанічний сад Асканія-Нова, Нікітський ботанічний сад УААН – Національний науковий центр тощо).

Туристична політика України на ринку міжнародного туризму передбачає використання активної маркетингової стратегії, спрямованої на стимулювання іноземного туризму шляхом створення позитивного іміджу країни [1]. Стратегічна мета розвитку туризму в Україні полягає у створенні конкурентоспроможного на світовому та європейському ринках турпродукту, здатного максимально задовольнити потреби населення країни та привабити іноземного споживача, забезпечивши економічну функцію туризму в національній економіці. Українсько-китайське співробітництво у сфері туризму наразі характеризується рівномірним розвитком з огляду на традиційні історичні зв'язки, взаємну зацікавленість у використанні культурно-історичного та рекреаційного потенціалу обох країн. Основним документом, що регулює двосторонні відносини між Україною та КНР в сфері туризму є Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Китайської Народної Республіки про співробітництво в галузі туризму, яка була укладена 21 липня 2001 р [6].

Таблиця 2.

Мотивація туристичних поїздок громадян Китаю до України у 2006 - 2012 рр.

Рік	Всього туристів	За метою поїздки					
		Службова, ділова, дипломатична	Туризм	Приватний	Навчання	Працевлаштування	Культурний та спортивний обмін, релігійна інша
2006	15063	8584	483	981	4497	155	363
2007	16573	7643	554	787	6584	306	699
2008	15959	7163	1328	955	5208	772	533
2009	15838	5625	831	972	6933	716	761
2010	15726	6022	1326	1106	6372	321	579
2011	17629	7527	1460	1252	6357	293	740
2012	18203	5300	2761	2657	4030	238	3217

(За даними Державної служби статистики України)

За даними Державної служби статистики України у 2012 р. кількість туристів з КНР, що відвідали Україну з метою службової, ділової, дипломатичної поїздки, склало 5 300 осіб, з метою туристичної поїздки – 2 761 осіб, приватної – 2 657 осіб, навчання – 4030 осіб, працевлаштування - 238 осіб, культурний та спортивний обмін, релігійної поїздки тощо – 3217 осіб. Таким чином, у 2012 р., у структурі мотивацій туристичних поїздок громадян Китаю до України перше місце посіли службові, ділові, дипломатичні поїздки які склали 29% від загального обсягу. Другу позицію зайняли поїздки з метою навчання 22%, третю – поїздки з метою культурного, спортивного обміну, релігійні поїздки тощо, які склали 18%. Загалом загальна кількість китайських туристів, що відвідала Україну у 2012 р. склала 18 203 осіб, що на 20,8% більше аніж у 2006 р.

Таблиця 3.

Мотивація туристичних поїздок громадян України до Китаю у 2006 - 2012 рр.

Рік	Кількість громадян України, які виїжджали за кордон – усього	За метою поїздки		
		службова поїздка	організований тури	приватна поїздка
2006	12478	3298	4023	5157
2007	25177	4638	11419	9120
2008	25986	4232	11675	10079
2009	11387	2387	5394	3606
2010	14624	1797	4648	8179
2011	19649	1450	5210	12989
2012	18122	165	344	17613

(За даними Державної служби статистики України)

Проаналізувавши статистичні данні, щодо туристичних поїздок громадян України до КНР протягом 2006-2012 рр., необхідно відмітити, що кількість українських туристів з кожним роком збільшувалась, окрім 2009 та 2012 р. Найбільша кількість українських туристів відвідала КНР у 2008 р. (25 986 осіб). За метою туристичних поїздок українських громадян до КНР перше місце посіли приватні поїздки, що склало 97% від загальної структури поїздок, друге місце – організовані тури – 2%, та третє – службові поїздки – 1%.

Проведений аналіз туристичних ринків обох країн, а також динаміки туристичних обмінів між країнами свідчать про те, що на сьогодні співробітництво у сфері туризму не відповідає реальному потенціалу обох держав. З метою розширення туристичних обмінів між країнами, розвитку співробітництва у сфері туризму перед Україною та Китаєм постає завдання у здійсненні ряду заходів реалізація яких сприяла б не лише взаємному збільшенню туристів, але й розвитку туристичної сфери, зокрема в Україні. З метою розбудови туристичної сфери України, першочерговим вважається можливість опрацювання питання вивчення досвіду Китайської Народної Республіки у розвитку туризму. Здійснення обміну інформацією, у тому числі статистичною, щодо стану туристичної індустрії країн, а також:

- законодавчих та нормативних актів в галузі туризму України та КНР;
- структури та функцій державних органів управління, що здійснюють діяльність у напрямку розвитку туристичної галузі;
- внутрішнього законодавства, пов'язаного з захистом і збереженням природних ресурсів і культурного надбання, що є туристичними пам'ятками;
- туристичних ресурсів своїх держав;
- наукових досліджень в галузі туризму;
- специфіки туристичної політики;
- засобів здійснення маркетингової політики по просуванню туристичного продукту;
- механізмів залучення інвестицій у розбудову інфраструктури туризму, реконструкцію та модернізацію діючих туристичних об'єктів, здійснення нового будівництва;
- систем та підвищення кваліфікації туристичних кадрів. [5,3]

Одним із таких заходів задля збільшення відвідувань України китайськими туристами є також визначення туристичних продуктів України, привабливих для китайського споживача. З метою залучення китайських туристів до здійснення поїздок до України, налагодження безпосередніх ділових контактів між туристичними підприємствами двох країн необхідно активізувати взаємну участь у міжнародних туристичних рекламно-інформаційних заходах: виставках, ярмарках, конференціях тощо. Зокрема для України, з метою просування власних інтересів у туристичному бізнесі, може стати цікавим участь у таких заходах, що проводяться на території КНР як:

CITM (China International Travel Mart) – одна з найбільших щорічних виставок мандрівок, відпочинку та туризму в Азії та основне місце продажу туристичних продуктів та послуг. Метою зазначеної виставки є розвиток міжнародного туристичного бізнесу, демонстрація китайських та міжнародних туристичних продуктів та послуг.

WORLD TRAVEL FAIR (WTF) – найбільша виставка Китаю зовнішнього туризму. На виставці представлені кращі туристичні продукти. Як правило участь у заході приймають понад 50 країн [9].

Для Китайської сторони – участь у Міжнародному туристичному салоні «Україна» в м. Києві, що проводиться щорічно. Одним із перспективних напрямів двостороннього співробітництва у сфері туризму можна розглянути на прикладі спільної участі у створенні конкурентоспроможного туристичного продукту та його просування на ринку туристичних послуг, зокрема мова йде про проект «Туризм по Шовковому шляху», що здійснюється під егідою Всесвітньої туристської організації та ЮНЕСКО.

Зі свого боку Україна, як учасник зазначеного міжнародного проекту здійснює всебічну підтримку його реалізації, зокрема шляхом проведення Міжнародних конференцій присвячених проблематиці проекту, виставки, семінари тощо. Розширення договірно-правової бази двосторонніх відносин у сфері туризму. Опрацювання можливості залучення інвестицій з метою розбудови матеріальної туристичної бази. Обмін досвідом роботи з питань організації туристично-екскурсійної справи, підготовки фахівців з туристичного маркетингу та менеджменту готельного господарства, екскурсіводів і гідів-перекладачів, передбачивши можливість навчання та стажування представників державних установ для забезпечення ефективного державного регулювання туристичної галузі; організації спеціалізованих семінарів, курсів для керівників готелів, вищих навчальних закладів, а також взаємного стажування працівників.

Висновки: туристичний бізнес як одна з галузей світового господарства яка характеризується найбільшим динамічним розвитком відіграє одну з провідних ролей у розвитку Української та Китайської економік. Рівень розвитку туристичного ринку України та КНР звичайно є дуже різним за змістом. Зокрема, Китай вже посідає одну з провідних ролей на арені міжнародного туризму, та амбітно претендує на звання безперечного лідера за обсягами відвідувань, та взагалі розвитку туристичного сектору. Україна в свою чергу здійснює активну політику по розвитку власного туристичного сектору, та готова до плідного співробітництва з країнами – партнерами з метою ознайомлення як з досвідом провідних країн у розвитку туризму так і в представленні власного туристичного продукту. Сьогоднішній рівень українсько-китайського співробітництва у сфері туризм нажалі не в повній мірі відповідає потребам та потенціалу країн. Проте таке співробітництво має широкі можливості для розвитку. Зокрема пріоритетами у подальшому

налагодженні українсько-китайського співробітництва необхідно виділити такі напрями як:

- вдосконалення двосторонньої договірно-правової бази;
- участь у ярмарково-виставкових заходах, що проводяться на території України та КНР;
- забезпечення обміном інформацією з питань туристичної діяльності.

Використані джерела:

1. Любіцева О.О. Туристичний ринок України: сучасний стан, тенденції перспективи [електронний ресурс] – режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/lubiceva.htm
2. Киптенко В. Китайський опыт устойчивого развития туризма Украины [електронний ресурс] – режим доступу: http://tourlib.net/statti_tourism/nechaj.htm
<http://2012uwell.com/news/kitayskiy-opyt-ustoychivogo-razvitiya-turizma-ukraine#ixzz2US2KTuns>
3. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні [електронний ресурс] – режим доступу: http://tourlib.net/books_ukr/kyfjak_10.htm
4. Нечай А. А. Тенденции развития международного туристического рынка и особенности въездного туризма в Китае/ Нечай А.А., Чэнь Ян Ян. Сборник научных статей "Беларусь и мировые экономические процессы". - 2011. - Выпуск 8. - С.88-95. [електронний ресурс] – режим доступу: http://tourlib.net/statti_tourism/nechaj.htm
5. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Чорногорії про співробітництво в галузі туризму [електронний ресурс] – режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/892_006
6. Договірно-правова база українсько-китайських відносин [електронний ресурс] – режим доступу: http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/ugodi_z_ukrain/?country=chi
7. Структура кількості та площ територій та об'єктів природно-заповідного фонду України за категоріями станом на 01.01.2011 [електронний ресурс] – режим доступу: <http://www.menr.gov.ua/content/article/9216>
8. Співробітництво України з ЮНЕСКО [електронний ресурс] – режим доступу: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/international-organizations/unesco>
9. Международная выставка туризма в Шанхае [електронний ресурс] – режим доступу: <http://expo-asia.ru/exhibitions/citm2012sh>
10. Україна та Всесвітня туристична організація [електронний ресурс] – режим доступу: <http://spain.mfa.gov.ua/ua/ukraine-wto>
11. Модели туризма в ведущих туристских странах и регионах мира [електронний ресурс] – режим доступу: <http://buklib.net/books/32448/>
12. Туристская индустрия Китая [електронний ресурс] – режим доступу: <http://worldwidetour.ru/content/13/34/>
13. China National Tourism Administration
<http://en.cnta.gov.cn/about/Forms/AboutCnta/CNTAInBrief.shtml>.
14. Статистичні данні Державної служби статистики України [електронний ресурс] – режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
Статистичні данні UNWTO [електронний ресурс] – режим доступу:
<http://ebookbrowse.com/gdoc.php?id=307307853&url=04a67ee8cf371092ef4581ca42cf06fc>